

Historisch Museum Ede

Jaarverslag 2020

Inhoud

Voorwoord	3
Inleiding	4
Exposities	5
Educatie	9
Activiteiten	11
Collectie	15
Communicatie	16
Organisatie	18
Bijlage	19

Foto kapt: Bewoners van de Bunschoterweg voor hun ereboog voor Koninginnedag 31 augustus en bevrijdingsfeest 1 september 1945, fotograaf C. Hartger, GA28941/Logo 75 jaar Vrijheid Ede

Voorwoord

Het jaar 2020 is, met de Covid-19 maatregelen, een bijzonder jaar geweest. Voor HME, voor onze medewerkster, alle vrijwilligers en voor de samenleving als geheel. De impact van deze virusuitbraak is nog niet ten einde.

HME vertrouwt erop haar werkzaamheden op het gewenste niveau uit te kunnen blijven voeren. Met de start van inentingen met coronavaccins kan dat in de loop van 2021 hopelijk weer onder normale omstandigheden.

Tot slot was 2020 het jaar met een wisseling in het bestuur. In het laatste kwartaal werd afscheid genomen van voorzitter Jaap Floor en secretaris Gerry van den Bogende die zich beiden gedurende vele jaren met grote betrokkenheid ingezet hebben voor het HME.

Samen met mijn collega-bestuursleden nemen wij graag het stokje over om Historisch Museum Ede nog meer te verankeren in Ede als museum van de historie van de Gemeente Ede. Wij zien er naar uit u in 2021 weer te ontmoeten.

Namens het bestuur,

Henk Beukhof
voorzitter

Inleiding

In januari 2020 startte het Historisch Museum Ede het jaar met een volle agenda bestaande uit mooie exposities, workshops en lezingen. Veel van de programmering stond in het teken van '75 jaar Vrijheid Ede'. Daarnaast vierde de Heideweek ook haar 85-jarig jubileum waar het museum uitgebreid bij stil zou staan. Een jaar vol jubilea dus. Maar vanaf half maart zorgde Corona, en de daaraan gekoppelde lockdown, voor een gedwongen verandering in de programmering. Hierdoor werden we als museum uitgedaagd om ons op een andere wijze te presenteren. Bij de exposities is de bijbehorende educatie digitaal gemaakt en zo aan scholen aangeboden. Ook de diverse workshops werden omgevormd tot een digitale versie.

Daarnaast werd het werken ook anders. Voor onze vaste medewerker betekende dit thuiswerken. Gezien veel van onze vrijwilligers vallen onder de kwetsbare doelgroep moesten zijn ook thuis blijven. Een klein aantal wilden graag ook thuis voor het museum aan de slag en die konden wij ze, dankzij de huidige techniek, de mogelijkheid geven om voor het museum actie te zijn. Zodra het kon, is er met een strikt rooster weer op kantoor gewerkt. De bezetting werd maximaal drie personen per dagdeel, zodat er rekening kon worden gehouden met de 1,5 m. afstand. Als museum zijn we heel trots op allen die voor ons werken en hoe ze zich vol hebben ingezet voor het museum en zijn omgegaan met de nieuwe uitdagingen waar we mee te maken kregen.

Logo 75 jaar Vrijheid Ede

Exposities

Voor 2020 had HME diverse exposities gepland staan in Cultura en Cultura Erfgoed. Ondanks alle landelijke beperkingen door de corona, die ook van invloed waren voor HME, heeft het museum de meeste exposities kunnen laten doorgaan. Enkele geplande expositie is tot een nader te bepalen datum verplaatst.

De Kip: een regiosucces

10 januari – 29 februari 2020

Cultura Erfgoed

Vanuit Cultura Erfgoed nodigen we andere erfgoed instanties uit om een kleine expositie in te richten onder expertise van het Historisch Museum Ede. Vanaf januari tot maart 2020 heeft het Kippenmuseum uit Barneveld hier gebruik van gemaakt. Op Cultura Erfgoed hebben ze 6 weken lang een expositie gehouden rondom het thema het 'Kippenlijntje' en de groei en het belang van de pluimveebedrijven in de regio Barneveld.

75 jaar Ede Bevrijd! Een Canadese zomer

5 maart – 11 september 2020

Cultura

2020 Is het 75 jaar geleden dat het grootste deel van Nederland, waaronder de gemeente Ede, bevrijd werd. In heel Nederland werd daar aandacht aanbesteed. Ook het Historisch Museum Ede wilde hier groots bijilstaan met een programma dat in samenwerking met Militair Historisch Platform, Luistermuseum Bennekom, Museum Lunteren, Het Tegelmuseum in Otterlo, Vliegveld Deelen en Cultura Erfgoed tot stand kwam. Ieder museum zou stil staan bij de bevrijding van zijn dorp/gebied.

Bevrijding van Ede 17 april 1945 Oude Markt, Fotograaf R.v.d.Aa, GA26146

Het Historisch Museum Ede richtte zich op de bevrijding van Ede centrum. De expositie werd opgebouwd in Cultura in Ede en vond plaats op zowel de begane grond als ook de tweede verdieping. Op de begane grond richtte de expositie zich op de bevrijdingsfeesten en de eerste Koninginnedag 31 augustus/1 september 1945 en de komst van de Canadezen. In Cultura Erfgoed was er meer aandacht voor hoe het leven van de Edenaren eruitzag direct voor, tijdens en na de bevrijding. 'Ede Bevrijd! Een Canadese zomer' is door de lockdown niet te bezichtigen geweest door bezoekers. Op het moment dat de expositie open zou gaan, ging Nederland dicht en de musea werden gesloten voor publiek. Vanaf mei 2020 was alleen nog een gedeelte van de expositie te zien op Cultura Erfgoed. In de tussenfase hebben we wel een aantal rondleidingen op afspraak gehad. Het gedeelte op de begane grond werd afgebroken in verband met een grote verbouwing van Cultura. Bij de expositie hoorde ook een uitgebreid educatief programma gericht op de bovenbouw van het primair onderwijs. Meer hierover is terug te lezen onder 'Educatie'.

En Toen? Door de ogen van Gert Jan Koster

19 September -31 Oktober

Cultura

In samenwerking met Cultura en de fotograaf Gert Jan Koster is de expositie tot stand gekomen met werk van Gert Jan Koster. Zijn foto's laten het leven van Edenaren zien door de decennia heen. De expositie is te zien geweest op de begane grond in Cultura en was de eerste expositie na de verbouwing van Cultura.

Ede in Ontwikkeling, van Oost naar west

3 Oktober 2020- Mei 2021

Cultura Erfgoed

In het kader van de Maand van de Geschiedenis heeft het Historisch Museum Ede een expositie ontwikkeld, gekoppeld aan het thema van 2020 namelijk Oost/West. De expositie richt zich op de demografische groei van Ede vanaf de Romeinse periode tot en met nu. De meeste aandacht gaat uit naar de explosieve groei vanaf de tweede helft 19de eeuw. De komst van het Station Ede, de kazernes en de ENKA fabriek en de invloed die dat had op de groei van Ede komt uitgebreid aan bod. Kort na de opening van de expositie sloten de Culturele instellingen voor publiek in verband met de Corona pandemie. De expositie is daarom verlengd tot mei 2021, in de hoop dat deze nog te bezichtigen is door bezoekers.

Bij de expositie hoort ook een educatief programma. Daarover meer bij 'Educatie'.

Expositie Ede in Ontwikkeling

*Expositie Gelderland, de Tweede Wereldoorlog in vijftig foto's
November 2020 – 1 april 2021*

Cultura

Vanuit de burgemeester van Ede hebben we de vraag gekregen of het Historisch Museum Ede een 50 tal panelen zou willen plaatsen over de oorlog en de bevrijding van Gelderland. Deze panelen hebben eerst in het provinciehuis van Gelderland gestaan alvorens ze, onder leiding van het Historisch Museum, in Cultura zijn geplaatst. De verhalen en foto's geven een indringend beeld van het verloop, het leven en de bevrijding van Gelderland in de Tweede Wereldoorlog.

Panelen in provinciehuis Gelderland

85 jaar Heideweek

Verwacht in 2021

Het is 85 jaar geleden in 2020 dat de Heideweek voor het eerst plaats vond in Ede. De organisatie van de Heideweek wilde daar uitgebreid aandacht aan besteden door grote activiteiten en had aan het Historisch Museum Ede gevraagd of wij er als museum middels een pop-up expositie bij het jubileum stil wilden staan. Door de pandemie zijn alle activiteiten al vroeg geannuleerd, inclusief de expositie. Doel is nu om hier, indien mogelijk, in 2021 aandacht aan te besteden.

Popcultuur in Ede

Astrant

Verwacht in 2021

Astrant heeft Het Historisch Museum Ede gevraagd om hen met onze expertise bij te staan bij een expositie over de Popcultuur in Ede. Deze expositie vindt plaats in Astrant. Door de lockdown heeft Astrant besloten om de expositie te verschuiven naar 2021.

Educatie

Digitale rondleiding Ede Bevrijd! educatie 22 april opgenomen

Kort na de opening van de expositie Ede Bevrijd! Een Canadese zomer, moest Cultura sluiten vanwege de lockdown. Hierdoor was het ook niet mogelijk voor scholen om de expositie te bezoeken. Daarom is met hulp van Cultura een digitale rondleiding over de expositie gemaakt. Deze is samen met de bijbehorende opdrachten als digitaal lespakket naar de scholen in Ede gestuurd. Het lespakket is bedoeld voor groep 7 en 8 van het primaire onderwijs. Voor de sluiting hadden zich inmiddels 11 klassen aangemeld met in totaal 207 leerlingen voor het educatieprogramma op locatie.

Print screen van de digitale rondleiding. <https://www.youtube.com/watch?v=filYttt0tpE>

Ede in ontwikkeling, van Oost naar West, educatie

Bij de expositie de 'Ontwikkeling van Ede, van Oost naar west' is een educatieprogramma ontwikkeld voor de bovenbouw van het primair onderwijs. Door de sluiting van de musea vanwege de landelijke lockdown, is het niet mogelijk geweest om deze educatie in de praktijk te brengen. In 2021 komt er een digitale aanlevering van deze educatie die naar de scholen wordt gestuurd.

Lespakket The Flying Dutchman

Het lespakket 'the Flying Dutchman' was aan een upgrade toe. Het lespakket is ontwikkeld voor de bovenbouw van het primair onderwijs, maar we kregen als museum steeds meer vragen vanuit de onderbouw, voornamelijk groep 1 en 2. Met een subsidie vanuit het Steunfonds is een Animatie gemaakt voor hoe een vliegtuig werkt. Door deze aanvulling kan het lespakket nu ook digitaal aangeboden worden aan scholen en is deze nu ook geschikt voor de onderbouw.

Print screen uit de animatie 'Hoe vliegt een vliegtuig' voor de educatie The Flying Dutchman

Activiteiten

Het Historisch Museum organiseert diverse activiteiten voor Cultura Erfgoed. Het doel van deze activiteiten is om de bewoners van de gemeente Ede op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met de geschiedenis van Ede. Door middel van lezingen voor volwassenen en workshops voor kinderen, gekoppeld aan een expositie of een thema probeert het museum dit doel te bereiken. Ook in het jaar waarbij we grotendeels gesloten zijn geweest voor bezoekers is het gelukt om, deels digitaal en deels fysiek, de programmering uit te kunnen voeren.

Workshops

Vlieger je mee..

10, 11 en 12 augustus

Zomerworkshop in Cultura namens het Historisch Museum Ede. Voor de eerste keer heeft het museum een workshop drie dagen achter elkaar gegeven. Voor de workshop was gekozen om de kinderen een eigen vlieger te laten maken met huis, tuin en keukenmateriaal. Door de keuze van het materiaal bleef de mogelijkheid open om de workshop digitaal aan te bieden als het fysiek niet mogelijk zou zijn door beperkende maatregelen. De workshop was een groot succes! In totaal hebben 44 kinderen deelgenomen.

Voor het begeleiden van de workshop heeft het museum voor het eerst studenten ingezet als begeleiders. Vanwege de corona pandemie mochten er wel al workshops aan kinderen uit het primair onderwijs worden gegeven, maar was veiliger gezien de leeftijd van onze vrijwilligers, om ze niet bij deze workshops in te zetten. De samenwerking met de studenten was zeer prettig en ook iets om voor de toekomst te onthouden.

Kleuterfestival

30 september

Cultura

Kleuterfestival in Cultura met een workshop schapjes maken in samenwerking met de afdeling Archeologie Ede en het Historisch Museum Ede. Op één ochtend gingen de kleuters in een workshop van 20 minuten schapjes knutselen. De schapjes hadden te maken met de schapen op de Hei in Ede. De kinderen zijn druk aan het werk gegaan en het resultaat was erg leuk. Alle kinderen gingen met een eigen gemaakt schapje naar huis.

Ontwerp je eigen straat
21 Oktober
Cultura Erfgoed

Tijdens de herfstworkshop gingen de kinderen een kijkdoos maken waarin ze hun eigen straat of hun droomstraat gingen ontwerpen. De workshop was in het kader van de expositie 'Ede in Ontwikkeling van Oost naar west'. Er deden in totaal 7 kinderen aan mee.

De ontworpen straten in de kijkdoos door de deelnemers

Maak je eigen voederhuisje & vogelvoer
Gepland 23 december
Kerstworkshop

Deze workshop kon fysiek niet doorgaan vanwege de lockdown. Voor de kinderen is de workshop digitaal aangeboden waarbij de kinderen zelf vogelvoer gingen maken. Er hadden zich inmiddels al 40 kinderen voor aangemeld.

Lezingen

Lezing: 'Op de vlucht naar Ede'

door Lieke de Ruyter de Wildt

5 februari

Cultura Erfgoed

In het kader '75jaar Ede Bevrijd!' stond het Historisch Museum Ede stil bij de evacués in Ede die eind 1944 door de Edese bevolking zijn opgevangen. De evacués kwamen uit de dorpen langs de Rijn en Arnhem. Deze plaatsen werden ontruimd door de Duitsers naar aanleiding van operatie Market Garden van de geallieerden. De lezing vond plaats in de Foyerzaal in Cultura. De zaal zat vol met 45 toehoorders, zowel Edenaren als toehoorders wiens ouders als evacués onderdak hadden gevonden in Ede.

Evacués op de weg naar Ede september 1944

Augustus 'Nederland Indiërs en Molukkers in de gemeente Ede'

door Margereth Leijdelmeijer

Cultura Erfgoed

Vanwege Corona is deze lezing verschoven naar 2021.

TV opnames

Opendag Cultura Erfgoed

Uitzending MOOI ZO!

Zaterdag 12 december 2020

Op 12 dec. van 14:00-16:00 wordt er een live-uitzending van het programma MooiZo uitgezonden vanaf Erfgoed (ter vervanging van de Open Dag).

Sinds de opening van Cultura Erfgoed in oktober 2018 willen we Cultura Erfgoed promoten door een Opendag. Op deze dag is iedereen welkom om kennis te maken met dat wat Cultura Erfgoed te bieden heeft. Er worden kleine workshops georganiseerd, lezingen en er staan stands van diverse erfgoedorganisaties. De afgelopen jaren werd deze dag goed bezocht, maar door de Coronacrisis moesten we dit jaar Cultura Erfgoed op een andere manier promoten.

De oplossing werd gevonden in een 2 uur durende uitzending van Ede TV met het programma MOOI ZO!, georganiseerd door Elleke de Ronde, programmamanager van Cultura Erfgoed. Het Historisch Museum Ede heeft hieraan ook met veel plezier meegewerkt door middel van een interview met Lieke de Ruyter de Wildt over de expositie 'Ede in Ontwikkeling, van Oost naar West.

Print screen van het interview voor MOOI ZO! 12-12-2020

*TV uitzending Omroep Gelderland
16 november
Gefilmd Cultura Erfgoed*

Uitzending op Omroep Gelderland over de Romeinen in Ede. Dit is gedeeltelijk op Cultura Erfgoed gefilmd. Ze hebben hiervoor ook onze beeldjes Fortuna en Minerva mogen gebruiken.

Collectie

Digitalisering van de collectie, aandacht voor duidelijke beschrijving zodat stukken beter te vinden zijn. Hier wordt door onze vrijwilligers aan gewerkt in Adlib. De vrijwilligers koppelen alle gegevens die nieuw of aangepast zijn door naar Memorix, waardoor het zichtbaar wordt op CG. Objecten opnieuw fotograferen omdat de oude foto's te slecht zijn. Een deel van het werk is ook tijdens het afgelopen jaar voortgezet. Zodra het weer mogelijk was zijn de vrijwilligers in groepjes van twee weer op kantoor komen werken aan de collectiedatabase. De collectie is digitaal te zien op Collectie Erfgoed. De cijfers zijn pas vanaf maart 2020. Van de eerste maanden uit 2020 zijn geen bezoekerscijfers bekend. Cijfers afkomstig van Collectie Gelderland.

7.974 personen hebben naar objecten uit onze collectie gezocht, het meest bezochte object is een foto van de Willem Pijperlaan in aanbouw uit 1965 door de fotograaf drh. J.W. Scherrenburg.

De collectie is uitgebreid met een groot aantal schenkingen. Deze zijn terug te vinden in de bijlage achterin het jaarverslag.

Communicatie

Het afgelopen jaar is het museum actief bezig geweest om zich meer naar buiten toe te profileren. Door middel van interviews in Ede Stad, het vergroten van de activiteiten op facebook en LinkedIn en door het ontwikkelen van een geheel nieuwe website hebben we dit bewerkstelligd. In 2021 willen we deze lijn doorzetten. Daarnaast zijn we ook gevraagd voor een radio-interview op radio 5 en een tv-interview door EdeTV.

Persberichten in Ede Stad

Vooraankondiging Lezing; Op de Vlucht naar Ede

Persbericht naar aanleiding van de expositie Ede Bevrijd! Een Canadese zomer.

Persbericht naar aanleiding van de expositie Ede in Ontwikkeling van oost naar west.

Persbericht Nieuwe Voorzitter december 2020

Vacature secretaris en voorzitter 24 juni 2020

Vacature secretaris 16 december 2020

Interview met Lieke de Ruyter de Wildt naar aanleiding van de workshop 'Vlieger je mee...' 5 augustus 2020

Daarnaast hebben we meegedaan aan de televisie-uitzending van Ede TV MOOI ZO! Met een interview op 11 december naar aanleiding van de expositie 'Ede in Ontwikkeling, van oost naar west'. Interview is op 12 december uitgezonden (zie ook activiteiten).

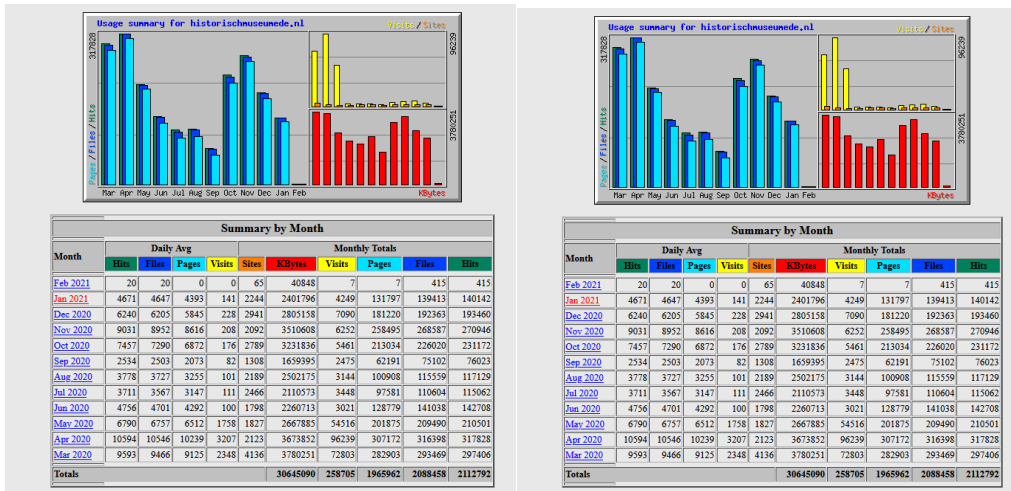
Ook zijn we gevraagd voor 'Het pareltje van...' , een onderdeel van de radio uitzending op radio 5 van de EO dat gaat over kunst en cultuur in Nederland. Lieke de Ruyter de Wildt is hiervoor live op de radio geweest op woensdag met het Pareltje van Edes museum, namelijk de kerkklok van Ede, 23 december 2020.

Het museum heeft een eigen Facebook pagina. Hierop worden regelmatig nieuwe post geplaatst rondom activiteiten en leuke weetjes. De facebookpagina heeft een vaste groep bezoekers. Doel is om deze nog uit te breiden.

De website van Het Historisch Museum Ede is van groot belang voor de informatieverschaffing naar buiten toe. Ook de website de toegangspoort tot de website van de ENKA. De website van het museum is al een aantal jaren oud en moest nodig vernieuwd worden. Het afgelopen jaar is er hard gewerkt aan een nieuwe website die overzichtelijker is, hipper en met kortere tekstblokken. Deze gaat in januari 2021 online.

In de grafieken zijn de bezoekersaantallen te zien op onze website en de website van de ENKA, die aan onze site gekoppeld is.

Organisatie

Het Historisch Museum staat sinds 2016 onder leiding van een bestuur. Daarnaast zijn een vaste medewerker en 34 vrijwilligers werkzaam voor het museum. Vanuit het kantoor in Cultura, dat eerst op de 3de verdieping lag, maar is verhuisd naar de 2de verdieping in 2020, worden alle werkzaamheden georganiseerd en gedaan. De organisatie houdt zich aan de Governance Code voor Cultuur. Voor het bestuur betekende dit dat het termijn van de voorzitter Jaap Floor en de secretaris Gerry den Boggende voorbij was. Op 1 november heeft Jaap Floor afscheid genomen van HME. 31 december heeft ook Gerry na 9 jaar afscheid genomen van HME. Een groot afscheidsfeest was niet mogelijk in 2020, we hopen dat in 2021 alsnog te kunnen doen. Per 1 november 2020 is Henk Beukhof de nieuwe voorzitter.

Bestuur

Jaap Floor voorzitter (tot 1 november, vanaf 1 november Henk Beukhof)
Gerry den Boggende secretaris
Gilbert Gemert penningmeester
Lieke de Ruyter de Wildt algemeen bestuurslid

Office-manager

Yett van Omme

Vrijwilligers

34 Vrijwilligers hebben in 2020 zich met veel plezier in voor het museum. Het team is uitgebreid met de nieuwe vrijwilliger Jenneke Geitenbeek. De vrijwilligers hebben ieder hun eigen specialisme. Er is een groep dat zich bezighoudt met collectiebeheer, een groep is er speciaal voor de expositieopbouw en dan hebben we nog een groep voor onderzoek en een groep voor de ontwikkeling en uitvoering van de educatie. Als dank voor al het werk dat de vrijwilligers verrichten, organiseren we ieder jaar een uitje. Door Corona kon dat dit jaar niet doorgang vinden. We hopen in 2021 weer een mooie dag te kunnen organiseren voor onze vrijwilligers.

Bijlage

Lijst van schenkingen 2020

Bronzen beeldje uit 1994, gemaakt door Joop Haffmans. Schenker: H. van Dijk-Enschede

Rijwielbelastingplaatje 1935-1936 in leren hoesje. Schenker.: M. Janssen-Ede

DVD's van de ENKA. Schenker: W. Bruijnes-Ede

Foto's en documentatie ENKA. Schenker: Herman Takken-Amersfoort

Toverlantaarnplaatje, schilderij en stempel van Pereboom, Stationsweg. Schenker: Huub van Dijk-Enschede

Schilderij "Bij Otterlo" van Wim Mulder. Schenker.: C.E.H.J. Verhoef-Ede

Lepeltje t.g.v. 15 jarig bestaan van de NCRV. Gekregen van familie Pereboom. Schenker: Patty Gonggrijp-Ede

DVD Herinneringen voor de toekomst. De komst en inburgering van de Indische en Molukse gemeenschap in de gemeente Ede. Schenker.: Patty Gonggrijp-Ede

Viertandige mestvork (riek) van honderd jaar oud. Schenker.: C.E.H.J. Verhoef-Ede

Album afscheid heer D. de Jong van Machinefabriek Dessin- en Graveerindustrie Bruijn de Jong NV. Schenker: D.P. de Jong-Alphen a/d Rijn (zoon)

Doopjurk met onderjurk van familie van de Craats, 150 jaar oud, dekentje, doosje met broche en onderscheiding Rode kruis. Foto's van familie Van Wolfswinkel. Boeken de Geschiedenis van Ede deel I, II en III. Boekje de geschiedenis van Ede. Schenker: Carin van de Craats-Rijswijk

4 puzzeltjes van de NOBO. Schenker: mevrouw A. van der Valk-Ede

Foto familie Van Voorst. Schenker: de heer Harold van Voorst-Ede

Foto en documentatieverzameling van de heer J.G. Slieker. Schenker: de heer J. Slieker-Dordrecht

5 foto's van storm waarbij in aanbouw zijnde huizen ingestort zijn aan de De Gaullesingel 1992. Schenker: J. van Beek-Ede

Schilderij van J.H. Brolsma. Schenker: mevrouw W. Baars-Driebergen

Schilderij van Maria Wandscheer, Portret van Lucia W. Thueré. Aangekocht.

Zelfportret van J.H. Brolsma. Schenker: Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem

Familieboekje en oude familiefoto's, verschillende werken van Wim Mulder waaronder een aquarel van Jachtslot Sint Hubertus, (oude) foto's van Ede, Belijdenisbord uit 1960, tekeningen van Jacques Planta en diverse oude Schenkerboekjes over de Hoge Veluwe. Schenker: de heer A. Melissen Ede.